

особенности кластерного подхода при реформировании всей общеобразовательной подготовки молодежи и роль учреждений образования и профориентации школьников в этом процессе; определены основные принципы преобразования сложившейся сети образовательных школ и учреждений внешкольной работы в кластеры образования и профориентации.

Ключевые слова: кластеры образования и профориентации; сеть образовательных школ, учреждения внешкольной работы.

Abstract

Tamara Mazur, Lviv Polytechnic National University.

Formation of educational and vocational guidance clusters of school youth in the conditions of the reconstruction of a great city (on the example of Lviv).

The expediency of formation of educational and vocational guidance clusters in conditions of reconstruction of a large city is considered; the peculiarities of the cluster approach in the reformation of the general educational of young people and the role of educational institutions and vocational guidance of schoolchildren as an integral part of vocational education are analyzed, the basic principles of transformation of the formed network of educational schools and out-of-school establishments into the clusters of education and vocational guidance are determined.

Key words: clusters of education and vocational guidance, network of educational schools, institutions of extracurricular activities.

УДК 711.4

Муха Т. О.,

*Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
tanya.mukha.85@gmail.com, orcid: 0000-0001-8374-554X*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖІ АГРОРЕКРЕАЦІЙНИХ ЕКОПОСЕЛЕНЬ

Анотація: розглядаються особливості планувальної організації мережі агрорекреаційних екопоселень. Розглянуті основні прийоми організації просторової структури мережі агрорекреаційних екопоселень, проаналізовані архітектурно-композиційні, функціонально-планувальні, екологічні та комунікативні особливості цих прийомів.

Ключові слова: мережа агрорекреаційних екопоселень, просторова структура, прийоми формування поселень.

Актуальність. В умовах сучасності урбанізація набула більш глобальних розмірів. Зростання населених пунктів, підвищення питомої ваги міського населення, а також виникнення більш складних мереж та систем міст – призвело до розширення ареалів урбанізованого середовища та їх якісних змін. Взагалі сучасні поселення різного розміру є джерелом розвитку цивілізації і водночас вони в процесі свого виникнення та зросту є одними з головних винуватців деградації природного середовища. Тому в умовах сталого розвитку досліджуються рішення проектування, будівництва нових поселень та перетворення вже існуючих в максимально екологізовані та екологічно чисті території, які б стали природною частиною екосистеми, а не її антиподом.

Постає завдання системно здійснювати екологічну реконструкцію існуючих населених пунктів та створювати нові поселення з новими видами екологічного виробництва та природовикористання в умовах децентралізації для формування мережі агрорекреаційних екопоселень.

Виникає необхідність визначення особливостей формування мережі агрорекреаційних екопоселень, що буде забезпечувати більшу динамічність і гнучкість антропогенного середовища в умовах екологічного природовикористання.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Соціологічне дослідження екопоселень було проведено Р. Гілманом і викладено в його книзі «Екопоселення і екоселища» [4]. У монографії Стаускаса В.П. [3] детально розкриті питання планувальної організації рекреаційних поселень в господарсько розвинених країнах щодо умов Прибалтики. У кандидатській дисертації Кодіна В.О. [1] досліджується архітектурно-планувальна організація агрорекреаційних сіл (на прикладі лісостепової зони України). Мирошниченко О.А. [5] в своїй роботі досліджує аграрно-рекреаційні зони в системі сільської рекреації.

Постановка завдання. Мета – дослідження особливостей формування мережі агрорекреаційних екопоселень. В роботі застосована методика дослідження, яка базується на історико-теоретичному методі при аналізі літературних джерел та проектних матеріалів; порівняльному методі при дослідженні зарубіжних та вітчизняних аналогів, виявленні їх регіональних, специфічних та спільних рис;

Основний матеріал і результати. Території сучасних сільських поселень мають великі передумови для розвитку рекреаційних територій. Це обумовлено наявністю природних ресурсів, мережею рекреаційних закладів та інфраструктури, необхідної для їх функціонування. При цьому аналіз різних природних ресурсів, оцінка їх стану в сучасних поселеннях обумовлюють формування рекреаційних установ різних профілів.

Агрорекреаційні екопоселення відіграють важливу роль у формуванні системи рекреації країни.

Рекреація (пол. *Rekreacja* - відпочинок, від лат. *Creatio* - відновлення) – відпочинок і відновлення фізичних і духовних сил людини, витрачених в процесі праці, в умовах природно-культурного ландшафту. Рекреаційні ресурси представлені сукупністю природних і антропогенних об'єктів і явищ, які можуть використовуватися для лікування, туризму і відпочинку. До природних відносяться: узбережжя теплих морів; береги озер, річок і водосховищ, лугові і лісові масиви; гори і передгір'я; Антропогенними є столичні та історичні центри; курортні місцевості, релігійно-культурні комплекси, фортифікаційні та інші окремі споруди, розташовані за межами населених пунктів. [3]

Аграрний комплекс – це структурована система, в якій оптимально поєднуються галузі сільськогосподарського виробництва. Виробництво сільськогосподарської продукції, її реалізація і зберігання в межах окремих підприємств, районів і областей створюють додаткові умови для більш раціонального використання земельних, трудових і фінансових ресурсів, а також виробничих фондів. Це сприяє підвищенню економічної ефективності агровиробництва і зменшення витрат на виготовлення аграрної продукції. [2]

Екологічна складова сталого розвитку малих населених пунктів повинна забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. В даному випадку велике значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери. Особлива увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і швидкої адаптації до постійно змінюваних умов. Забруднення навколишнього середовища і втрата біологічного різноманіття скорочують здатність екологічних систем до самовідновлення. [4]

В останні роки в країнах світу відбувається розширення площ земель, що відводяться під рекреацію. При цьому особливого значення набуває агротуризм і екотуризм. Організація агротуризму – це система просторового взаєморозташування малих населених пунктів, що надають агрорекреаційні послуги, транспортної інфраструктури територій та об'єктів природної та етнокультурної спадщини регіону. Селище міського типу є проміжною формою між сільським поселенням і містом. Розташування, будова і функція, є основними відмінностями малих населених пунктів. [2]

Екологічний туризм – це цілеспрямовані подорожі в природні території з метою глибшого розуміння місцевої культури і природного середовища, які не порушують цілісність екосистем, при цьому роблять охорону природних ресурсів вигідною для місцевих жителів.

Залежно від таксономічної структури територіальної організації агро- і екотуризму формуються такі рівні, представлені на рис.1[6]:

1) агрорекреаційні екопункти (V) – це окремі малі населені пункти і окремо розташовані агрорекреаційні екозаклади (екоагрокотеджі, фермерські садиби і т.п.)

2) агрорекреаційний екоцентр (IV) – це малий населений пункт, розташований в місцевості з цінними курортно-рекреаційними ресурсами, в якому сформувалася мережа екоагросадиб і екоагропансіонів;

3) агрорекреаційний ековузол (III) – це мережа агрорекреаційних екопунктів, згрупованих навколо курортно-туристичного екоцентру в межах певної компактної території (об'єднаної територіальної громади);

4) агрорекреаційний екорайон (II) – це однорідна в природно-етнокультурному плані територія з мережею агрорекреаційних екопоселень (в межах кількох об'єднаних територіальних громад);

5) агрорекреаційний екорегіон (I) – це велика природна етнокультурна адміністративна територіальна одиниця, до якої входять від одного до декількох адміністративних областей та/або об'єднаних територіальних громад, що характеризуються подібністю природно-ландшафтної будови, історико-культурного та соціально-економічного розвитку, традицій агрокультури, визначеними інфраструктурними зв'язками та іншими факторами [5].

Розглянуті особливості формування мережі агрорекреаційних екопоселень залежить від природних ресурсів, мережі рекреаційних закладів та інфраструктури, необхідної для їх функціонування. Виділено ієрархічні рівні територіальної організації агрорекреаційних екопоселень (на прикладі Котелевського району Полтавської області, Україна). Вони представляють складову частину загального процесу формування агрорекреаційних територіальних поєднань, що утворюють важливі структурні ланки агрорекреаційних екосистем різного типу і масштабу.

В залежності від різних ознак навколишнього середовища виділяються ряд прийомів планувальної організації мережі агрорекреаційних екопоселень (рис.1):

- Архітектурно-композиційні прийоми мають два типи – лінійний (односторонній паралельний, поперечно-лінійний та двосторонній паралельний) та глибинний (променевий, радіально-кільцевий і т.д.);

- Функціонально-планувальні прийоми характеризуються трьома типами – точковий (при одиничному розташуванні поселення), концентрований або локальний (більш щільна мережа агрорекреаційних екопоселень) та дисперсний або зональний тип (рівномірно розосереджений);

- Екологічні прийоми – з переважним використанням природного середовища, з переважним використанням антропогенного середовища, зі змішаним використанням;

- Прийоми за ступенем віддаленості від комунікацій – в безпосередній близькості, в межах зони впливу поселення, віддалені.

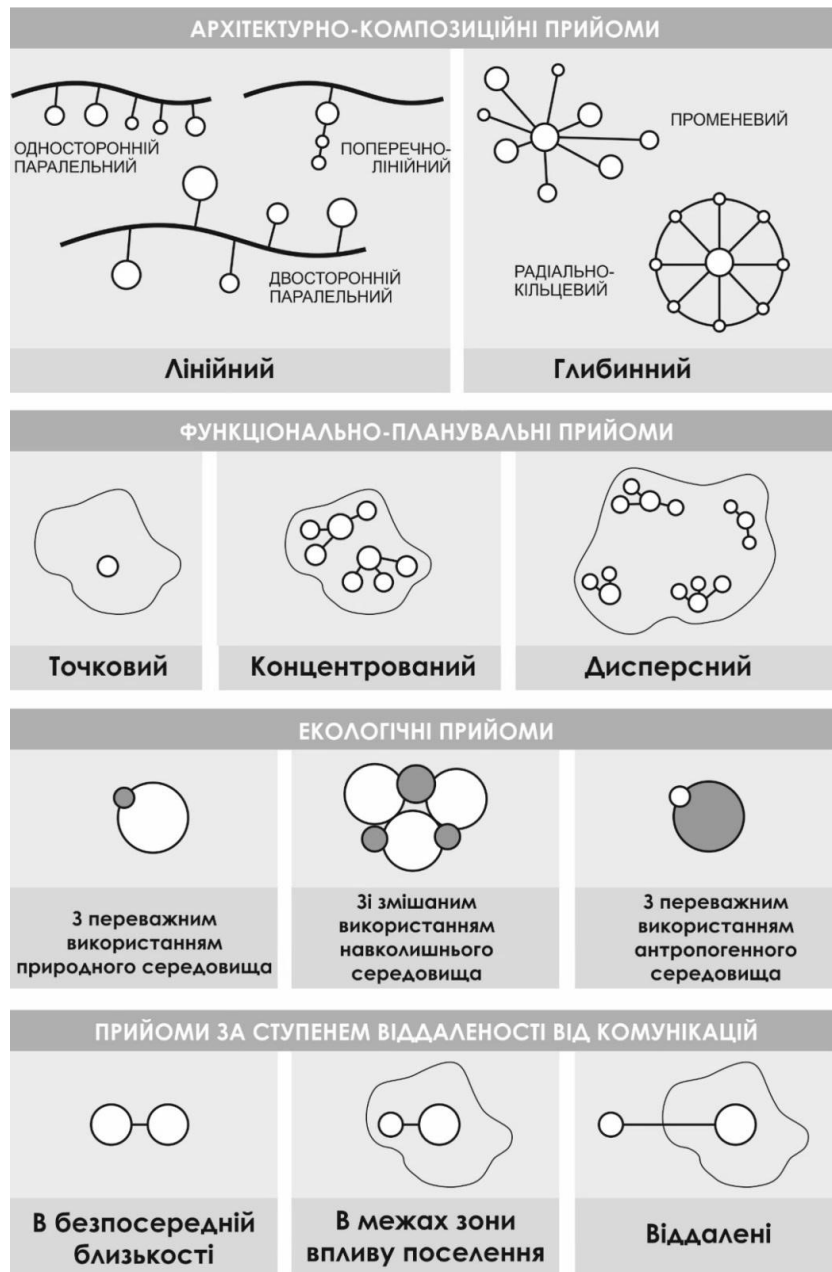

Рис. 1 Прийоми планувальної організації мережі агрорекреаційних екопоселень (розроблена автором).

Висновок.

Аналіз планувальної структури мережі агрорекреаційних екопоселень показав, що територіальна організація цих поселень зумовлена використанням

різних прийомів. Їх раціональне застосування при проектуванні мережі агрорекреаційних екопоселень забезпечує більшу динамічність і гнучкість середовища в умовах формування агрорекреаційних територій.

Література:

1. Кодин В.А. Архитектурно-планировочная организация агрорекреационных поселений (на примере лесостепной зоны Украины): дис. канд. арх-ри 18.00.04 / Кодин Владимир Алексеевич. - К., 1988. - 199 с.
2. Горішевський П. В., Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник. Горішевський П.В., Васильєв В.П., Зінько Ю.В.: - Івано-Франківськ: Місто-Н, 2003. – 158 с.
3. Стаускас В.П. Градостроительный организация районов и центров отдыха / Стаускас В.П. - Л.: Стройиздат, Ленинград. отделение, 1977. - 164 с.
4. Роберт Гілман. Экодеревни и устойчивые поселения / Роберт Гілман; [пер. з англ. Володимир Шестаков]. - С.-Петербург: фонд "Эковіль", 2000. – 67 с.
5. Мирошниченко О.А. Аграрно-рекреаційні зони в Україні (соціально-екологічне обґрунтування планування та розвитку). Мирошниченко О.А.: - Дніпропетровськ: «Вета-принт», 1997. - 179 с.
6. Пандяк І.Г. Сільське розселення Львівської області: особливості формування, структура та тенденції розвитку [Текст]: дис. канд. геогр. наук: 11.00.02. - Л., 2003. -229 с.

Аннотация

Муха Т. А., Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка.

Особенности формирования сети агрорекреационных экопоселений.

Рассматриваются особенности планировочной организации сети агрорекреационных экопоселений. Рассмотрены основные приёмы организации пространственной структуры сети агрорекреационного экопоселений, проанализированы архитектурно-композиционные, функционально-планировочные, экологические и коммуникативные особенности этих приемов. Ключевые слова: сеть агрорекреационных экопоселений, пространственная структура, приемы формирования поселений.

Annotation

Tetyana Mukha, aspirant, Poltava National Technical University named after Yuri Kondratyuk.

Features of formation of a network of agrotecreational ecovillages.

The peculiarities of the planning organization of the network of agrotecreational ecovillages are considered. The main methods of organization of the spatial structure of agrotecreational ecovillages are considered, architectural-compositional, functional-planning, ecological and communicative features of these methods are analyzed.

Keywords: a network of agrotecreational ecovillages, a spatial structure, receptions for the formation of settlements.